

ĐẶC ĐIỂM VỀ MỘT NGÔI CHÙA NỔI TIẾNG CHÙA XÁ LỢI

NGUYỄN THÀNH NAM
CAO HỌC KHOA HỌC LỊCH SỬ

Du khách đến thành phố HCM, ai ng muốn đi thăm những công trình h hóa đặc thù của thành phố này. t trong những nơi ấy là chùa Xá Lợi, 89 đường Bà Huyện Thanh Quan, an 3 TP.HCM).

Chùa Xá Lợi được xây dựng vào n 1957, là trụ sở của Hội Phật học m Việt, do ông Mai Thọ Truyền, một sĩ Phật học sáng lập nên. Cửa chùa óng về đồng bắc, là một công trình h hóa tráng lệ, thêm đậm nét lịch sử iai đoạn đấu tranh của Phật giáo, và c sinh hoạt đặc thù như sau:

- Tháp chùa Xá Lợi là một tháp o đầu tiên được xây dựng ở thành ố, cao 7 tầng mang nét riêng biệt àn toàn nhưng hài hòa giữa hiện đại truyền thống. Trên tầng cao nhất a tháp là quả chuông đồng lớn, âm iếng chuông được thể hiện vào văn c nghệ thuật rất nhiều, như một bài nhạc có tên là: *Tiếng chuông chùa Lợi* của soạn giả Viễn Châu, đã làm g động bao tâm hồn, ăn sâu vào m thức của lớp người thành phố rốc đây yêu thích thể loại cổ nhạc.

Chuông chùa Xá Lợi chỉ được củ vào những ngày đại lễ hay rằm lớn ng năm, tháp chuông chùa Xá Lợi thể xem là đặc trưng của thành phố i nói đến Sài Gòn.

- Tọa lạc ở khu yên tĩnh của thành ố, bên cạnh là trường Nguyễn Thị nh Khai, vốn là trường nữ trung học a Long nổi tiếng ngày nào, với cây o, bóng mát, những tà áo trắng dày c mỗi khi tan trường. Chùa Xá Lợi nơi có truyền thống sinh viên học h thường đến ôn tập, nhất là mùa . Nối tiếp nhau nhiều thế hệ học trò ư thế, nơi đây trở thành nơi gửi gắm o kỷ niệm tuổi học trò, bao lần miệt i ôn thi với tình bạn vui buồn ngày

- Năm 1963, phong trào đấu tranh a Phật giáo đặt trung tâm tại chùa Lợi, bao cuộc biểu tình của Tăng ni ật tử, những trận phong tỏa dân áp xây ra tại đây. Chùa Xá Lợi là chứng ản cũng như là nơi ghi dấu lại lịch cuộc đấu tranh kiên cường đó, cho n ngày 1.11.1963 chấm dứt nền cai độc tài và kỳ thị tôn giáo của nhà gô.

- Về kiến trúc, chùa Xá Lợi được xây dựng kiên cố 2 tầng với đường nét đồng tây hòa hợp nhưng không xa rời truyền thống văn hóa VN. Các mái cong chùa là một chứng minh, khác với Nhật Bản, Trung Quốc, nhưng cũng không đơn giản như dạng cổ xưa trong kiến trúc đình chùa ở Nam bộ. Nóc chùa được lợp bằng ngói tây và ngói men lam ngọc bao quanh nói lên ý nghĩa giao thoa hai nền văn hóa đông tây.

Tầng trên chính diện, một không gian rộng và cao, trên vòm có ánh sáng tự nhiên và không khí thoáng. Đặc biệt nhất, phải kể là những bức điêu khắc nghệ thuật về đời sống đức Phật Thích Ca xung quanh vòm trần. Hình ảnh chạm nổi linh động, trình độ nghệ thuật lẫn mỹ thuật cao. Đây là điểm thu hút sự chú ý của mọi du khách vãng cảnh nhất. Ngoài ra, tầng trệt của chùa là một giảng đường rộng lớn bậc nhất so với các chùa trong thành phố.

- Về đặc điểm sinh hoạt đây là chùa có nghi thức hành lễ đơn giản nhất và bằng tiếng Việt phù hợp với tầng lớp trí thức và gần gũi với tác phong công nghiệp hiện đại.

Điểm đặc biệt khác của nét sinh hoạt ở chùa này, là nghi thức lễ về đám cưới ngắn gọn, văn hóa, lịch sự, phong cách Tây Phương, phù hợp giới trẻ. Hầu như mọi người ở thành phố đều biết đến nghi lễ đám cưới ở chùa này mà họ có tham dự, cũng như rất nhiều bạn trẻ, ngay cả người ngoại quốc, đều thích thú khi được thực hiện nghi lễ kết hôn tại đây.

Đã có đám cưới, tất nhiên cũng có đám tang... Nhà "Vãng sanh quán" ở bên hông chùa để thực hiện công việc đó khi gia đình thân nhân người mất không có điều kiện tổ chức đám tang tại tư gia.

- Xá Lợi, nguyên là từ ngữ Ấn Độ để chỉ di vật để lại của những bậc cao quý, hay nói cách khác là xương cốt còn lại sau khi hỏa thiêu. Chùa được đặt tên như thế bởi có những vật quý như:

. Ngọc Xá Lợi của Phật Thích Ca, được Ngài Narada, một cao tăng danh tiếng mang từ Tích Lan sang tặng cho VN. Ngọc Xá Lợi được đặt trong một

tháp nhỏ bằng vàng đặt trên đỉnh chính diện, nơi đó có một ngọn đèn nhỏ soi sáng quanh năm.

. Cây bồ đề có nguồn gốc tại Ấn Độ, nơi xứ sở của Đức Phật cũng được ngài Narada mang sang tặng, nay là một cây cổ thụ rất lớn ở sân chùa. Bồ đề là một loại cây biểu tượng của Phật giáo.

- Năm 1963, khi ngài Quảng Đức tự thiêu cho ngọn lửa hòa bình, sau khi thiêu xác lần nữa, xương thịt cháy hết chỉ còn lại quả tim. Quả tim này giai đoạn ấy được thờ tại chùa Xá Lợi cho mọi người chiêm ngưỡng. Quả tim Bồ Tát Quảng Đức là biểu tượng tinh thần cho cuộc đấu tranh của Phật giáo vì nền hòa bình nhân loại. Hiện nay, quả tim được xem là báu vật quốc gia và được cất giữ cẩn thận tại Ngân hàng nhà nước Việt Nam.

- Là ngôi chùa Phật học, nơi lui tới nghiên cứu học hỏi của mọi người quan tâm đến tư tưởng Phật giáo. Chùa Xá Lợi có một thư viện lớn, mở cửa thường xuyên để độc giả tham cứu. Trên 3.000 bản sách quý hiếm bằng nhiều ngôn ngữ được tàng trữ tại đây. Đây là một thư viện có nhiều loại quý hiếm hiện nay về triết học, tôn giáo.

Một số nét chính về đặc điểm chùa Xá Lợi là như thế. Du khách tìm hiểu văn hóa lịch sử của thành phố này chắc không thể thiếu việc viếng thăm chùa Xá Lợi. Không rộng rãi hoành tráng như chùa Vĩnh Nghiêm, không cổ kính trầm mặc như chùa Giác Viên. Chùa Xá Lợi có nét riêng của nó về sinh hoạt, về nề nếp sống văn hóa của nhân dân hơn là thiên về tín ngưỡng. Và hơn tất cả, đó là bề dày của một giai đoạn lịch sử đấu tranh chống độc tài áp bức ghi dấu lại nơi đây.

Chùa Xá Lợi còn là nơi được đón tiếp nhiều khách quý quốc tế, các nhà lãnh đạo cao cấp đến tham quan vãng cảnh hay lễ Phật, cũng là nơi tổ chức các cuộc mít tinh, đại hội, văn hóa nghệ thuật ở cấp toàn quốc. Ở Hà Nội, chùa Quán Sứ là trung tâm Phật giáo của Thủ đô, thì Xá Lợi là trung tâm, là biểu tượng của Phật giáo miền Nam ở một giai đoạn vừa qua - nhưng ở trong lòng mọi người thành phố miền viễn ♣